

ОНОВЛЕННЯ ДРАМАТУРГІЇ НАПРИКІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Протягом останньої третини ХІХ ст. радикального реформування зазнає драматургія. Ці процеси були органічним розвитком тих явищ, що стали помітними ще у ХVІІІ ст. Саме тоді виникла драма як окремий жанр, спрямований на смаки середніх класів. Такі теоретики літератури, як Дідро і Лессінг, описали його характерні ознаки: звернення до прози повсякденного життя як джерела драматичного, переосмислення природи трагедії і комедії та їх еволюція в напрямку трагікомедії, вибір дійових осіб серед пересічних людей тощо. Представники західноєвропейської «нової драми» – а саме так охрестили літературознавці всю сукупність новаторських тенденцій у творчості найрізноманітніших драматургів того часу – підхопили ці художні відкриття, значно поглибили їх розуміння і, виступивши проти всіх історичних театральних систем, починаючи від античності й до романтизму включно, поставили собі за мету створити сучасний, абсолютно оригінальний театр.

Започаткував розвиток «нової драми» норвежець Генрік Ібсен. Успіх його п'єс надихнув інших драматургів у різних країнах Європи: Герхарт Гауптман (Німеччина), Джордж Бернард Шоу (Великобританія), Август Стріндберг (Швеція), Моріс Метерлінк (Бельгія), Еміль Золя (Франція), Антон Чехов (Росія). Безумовно, усі представники «нової драми» йшли власними шляхами, їхня театральна естетика й поетика дуже різняться між собою. Наприклад, Е. Золя або Г. Гауптман намагалися втілити на сцені досягнення натуралістичного мистецтва, а М. Метерлінк вважається класиком символістського театру. Навіть у межах творчості одного драматурга не спостерігається стильової єдності: у п'єсах Ібсена різних періодів переважають риси відповідно романтизму, реалізму і символізму; аналогічну картину ми бачимо в Гауптмана, який паралельно з «натуралістичними» створює п'єси в дусі символізму й неоромантизму. Але є одна риса, яка об'єднує всіх представників «нової драми» – вони намагалися створити проблемний театр, максимально наближений за мовою та стилістикою до сучасного глядача.

Один зі способів такого «осучаснення» театру – показ на сцені повсякденного життя, розкриття його найактуальніших соціальних і моральних проблем. Перед очима глядачів постають звичні для них картини побуту банкірів, бізнесменів, адвокатів, робітників, пересічних громадян. Саме вони тепер намагаються знайти відповідь на найскладніші питання буття. Певним шоком для театральної публіки став показ

на сцені робітників, люмпенів, злидарів, а також звернення до таких тем, як спадкові хвороби або жіноче питання. Посилюється критичний і навіть викривальний пафос драматургічних творів, нерідко театр використовується з метою політичної пропаганди. Ці тенденції легко помітити у творчості таких класиків світової драматургії, як Г. Ібсен, Г. Гауптман, Е. Золя, Д. Б. Шоу.

Інший шлях оновлення драми – переосмислення природи всіх елементів драматургічного твору. Остаточо захитаним виявляється традиційне протиставлення трагедії й комедії, унаслідок чого утверджується трагікомедія; автори відмовляються від чітких жанрових визначень власних творів і нерідко називають їх просто «п'єсами». На другий план відсувається зовнішня інтрига (любовні трикутники, таємниці, кримінал тощо), чие місце тепер посідають або ідейні конфлікти (Г. Ібсен, Г. Гауптман, Б. Шоу), або внутрішня прихована інтрига (М. Метерлінк, А. Чехов). Персонажі вирізняються психологічною суперечливістю й говорять прозовою мовою з широким використанням побутової, жаргонної і навіть діалектної лексики. Змінюється й композиційна структура п'єси, яка більше не має традиційного завершення, а пропонує читачу відкритий проблемний фінал – запрошення до дискусії.

Отже, «нова драма» була загальноєвропейським явищем, однією з найцікавіших і найпоследовніших в історії світової драматургії спроб радикально переосмислити природу театру як складової частини людської культури.

Завдання і запитання для самостійного опрацювання

1. *Розкрийте поняття «нова драма». Чим пояснюється її значення для світової драматургії та літератури?*
2. *Як представники «нової драми» намагалися оновити художню мову драматургії?*

Література для подальшого читання

1. Западноевропейская «новая драма» [Електронний ресурс] // Зарубежная литература XX века : [учебник для вузов / под редакцией Л. Г. Андреева]. – Режим доступа : <http://www.libs-web.ru/philol/andreev/1.html>.
2. Зарубежная литература XX века : [учебник / под ред. Л. Г. Андреева]. – М. : Высшая школа, 2004. – 559 с.
3. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури XIX – початку XX століття : [навчальний посібник] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. – К. : ЦУЛ, 2007. – 400 с.
4. Ковалёва Т. В. История зарубежной литературы (вторая половина 19 – начало 20 века) : [учебное пособие] / Т. В. Ковалёва, Т. Д. Кириллова, Е. А. Леонова. – Минск : Завигар, 1997. – 336 с.